

บทที่ 4

ลักษณะและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ผลการวิเคราะห์ในบทนี้จะแบ่งการแสดงผลออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ลักษณะทั่วไปและการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร รวมถึงปัญหาที่สหกรณ์การเกษตรประสบ และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ การประเมินผลการดำเนินงานด้านการเงิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

4.1 ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์การเกษตร

4.1.1 สหกรณ์การเกษตรที่ทำการศึกษา

สหกรณ์การเกษตรที่ทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขนาดตามจำนวนสมาชิก ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก จำนวนสมาชิกน้อยกว่า 500 คน สหกรณ์การเกษตรขนาดกลาง จำนวนสมาชิก 501-1,500 คน และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ จำนวนสมาชิกมากกว่า 1,501 คน เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและการเก็บข้อมูลจึงทำการสุ่มตัวอย่าง 90 สหกรณ์ จากสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด 105 สหกรณ์ในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง พะเยาและลำพูน อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้ทำการรวบรวมข้อมูล พบว่า ได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์เพียง 65 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 72.22 ของสหกรณ์ตัวอย่างที่เลือก ดังแสดงในตารางที่ 4.1 โดยสหกรณ์การเกษตรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ร้อยละ 44.62 เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ รองลงมาเป็นสหกรณ์ขนาดกลาง ร้อยละ 35.38 และสหกรณ์ขนาดเล็ก ร้อยละ 20.00

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์การเกษตรที่นำมาศึกษา

จังหวัด	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แม่ฮ่องสอน	1	25.00	3	75.00	-	-	4	6.16
เชียงใหม่	5	19.23	11	42.31	10	38.46	26	40.00
เชียงราย	3	30.00	1	10.00	6	60.00	10	15.38
ลำปาง	1	10.00	4	40.00	5	50.00	10	15.38
พะเยา	2	22.22	3	33.33	4	44.45	9	13.85
ลำพูน	1	16.67	1	16.67	4	66.66	6	9.23
รวม	13	20.00	23	35.38	29	44.62	65	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือตอนบนจึงเป็นจังหวัดที่ได้รับข้อมูลจากสหกรณ์ตัวอย่างมากที่สุดคือ 26 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 4.1) ซึ่งประกอบด้วยสหกรณ์ขนาดใหญ่ 10 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดกลาง 11 สหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดเล็ก 5 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโครงการห้วยลึก จำกัด สหกรณ์การเกษตรจอมทอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงดาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด สหกรณ์การเกษตรดอยเต่า จำกัด สหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ด จำกัด สหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ด (กรุงเทพ) จำกัด สหกรณ์การเกษตรปางอุ๋ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรป่าแม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรพร้าว จำกัด สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่แจ่ม จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่แตง จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ริม จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงแหง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสะเมิง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันกำแพง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด สหกรณ์การเกษตรห่มบ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด สหกรณ์การเกษตรห้วยมะนาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรหางดง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรฮอด จำกัด

สำหรับสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจำนวนสหกรณ์น้อยที่สุดคือ 4 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.16 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 4.1) ซึ่งประกอบด้วยสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก 1 สหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดกลาง 3

สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรขุนยวม จำกัด สหกรณ์การเกษตรปาย จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ลาน้อย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่สะเรียง จำกัด จะเห็นได้ว่า สหกรณ์ตัวอย่างในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนี้ไม่มีสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่เลย เนื่องจากเป็นจังหวัดเล็ก มีจำนวนประชากรน้อย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านภูมิประเทศที่เป็นภูเขาจึงมีการทำการเกษตรไม่มาก การรวมกลุ่มของเกษตรกรจึงมีน้อยด้วย

สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีจำนวนสหกรณ์ตัวอย่าง 10 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 15.38 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 4.1) ประกอบด้วย สหกรณ์ขนาดใหญ่มากที่สุด จำนวน 6 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดกลาง 1 สหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดเล็ก 3 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรขุนตาล จำกัด สหกรณ์การเกษตรจิวพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงของ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงแสน จำกัด สหกรณ์การเกษตรป่าแดด จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพาน จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่จัน จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ลาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่สาย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด

สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดลำปางมีจำนวนสหกรณ์ตัวอย่างเท่ากับจังหวัดเชียงรายคือ 10 สหกรณ์ ประกอบด้วยสหกรณ์ขนาดใหญ่ 5 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดกลาง 4 สหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดเล็ก 1 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกาะคา จำกัด สหกรณ์การเกษตรงาวพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแจ้ห่ม จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ทะ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่พริก จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่มาะพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรวังเหนือ จำกัด สหกรณ์การเกษตรสบปราบ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด และสหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดพะเยามีจำนวนสหกรณ์ตัวอย่าง 9 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 13.85 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 4.1) ประกอบด้วยสหกรณ์ขนาดใหญ่ 4 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดกลาง 3 สหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดเล็ก 2 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงคำ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงม่วน จำกัด สหกรณ์การเกษตรดอกคำใต้ จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านร่องसान จำกัด สหกรณ์การเกษตรปง จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูคามยาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดลำพูนมีสหกรณ์ตัวอย่าง 6 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.23 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่ทำการศึกษา (ตารางที่ 4.1) ประกอบด้วย สหกรณ์ขนาดใหญ่ 4 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดกลาง 1 สหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดเล็ก 1 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรทุ่งหัวช้าง จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านธิ จำกัด สหกรณ์การเกษตร

บ้านโฮ่ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรป่าซาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน จำกัด และ สหกรณ์การเกษตรแม่ทา จำกัด

การศึกษาพบว่าจุดประสงค์หลักและอันดับแรกของสหกรณ์การเกษตรได้แก่ การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสถาบันการเงินทั่วไป เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ขาดแคลนเงินทุน ราคาผลผลิตตกต่ำ เนื่องจากคุณภาพไม่ดี ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด เมื่อรายได้จากผลผลิตไม่ดีจึงไม่มีเงินเหลือออมไว้ลงทุนในปีต่อไป ทำให้ตกอยู่ในภาวะมีหนี้สิน ต้องไปกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆหรือกู้เงินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง เมื่อเกษตรกรเข้ามาเป็นสมาชิก สหกรณ์จะสามารถกู้ยืมเงินได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ สำหรับวัตถุประสงค์รองลงมาคือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร และสิ่งของที่จำเป็นมาจัดจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดและมีการอำนวยความสะดวกในการซื้อขายให้กับสมาชิก การจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกและการรับฝากเงินจากสมาชิก ตามลำดับ สำหรับธุรกิจหลักของสหกรณ์การเกษตรในรูปของมูลค่าที่มีความสำคัญที่สุดคือ ธุรกิจสินเชื่อ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องเงินทุน สหกรณ์จึงจัดสรรเงินทุนเพื่อสนองความต้องการด้านสินเชื่อเกษตรในสัดส่วนที่สูง และธุรกิจที่สร้างรายได้สุทธิให้สหกรณ์การเกษตรมากที่สุดคือ ธุรกิจสินเชื่อ สืบเนื่องจากสหกรณ์มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิกในปริมาณสูง ดังนั้นรายได้ส่วนใหญ่ของสหกรณ์จึงมาจากดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่สมาชิกต้องจ่ายให้กับสหกรณ์

4.1.2 การเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรทั่วไปประกอบด้วยเกษตรกรซึ่งเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือหมู่บ้านข้างเคียง โดยผู้แทนของกลุ่มสมาชิกจะประกบกันเป็นที่ประชุมใหญ่ ผู้ต้องการสมัครเป็นสมาชิกต้องยื่น ใบสมัครถึงสหกรณ์ตามแบบที่กำหนดไว้ผ่านประธานกลุ่มเพื่อเสนอที่ประชุมกลุ่ม เมื่อที่ประชุมกลุ่มเห็นสมควรและลงมติรับรองแล้ว คณะกรรมการดำเนินการจึงรับพิจารณาผู้สมัครนั้นและเสนอเรื่องเข้าที่ประชุมใหญ่ต่อไป

เหตุผลที่เกษตรกรมีความสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์มีหลายประการ เหตุผลสำคัญอันดับแรก คือ ต้องการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 84.62 รองลงมาคือ ต้องการรวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต รวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตและต้องการเงินปันผลตามลำดับ

สำหรับสมาชิกที่ไม่มีหนี้สินต่อสหกรณ์ในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันหรือหนี้สินอื่นที่ผูกพันจะต้องชำระต่อสหกรณ์ สามารถลาออกจากสหกรณ์ได้โดยแสดงความจำนง

เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการดำเนินการ จากการศึกษาพบว่า สาเหตุการออกจากการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ เหตุผลสำคัญอันดับแรกคือ สมาชิกได้รับสินเชื่อไม่เพียงพอกับความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 49.23 เนื่องจากสหกรณ์มีการให้สินเชื่อแก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ ปริมาณเงินที่จะนำมาให้สมาชิกกู้ยืมจึงมีจำกัด เพราะแหล่งเงินทุนที่ให้สหกรณ์กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่ของสหกรณ์มาจากการกู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และอีกส่วนจะเป็นการระดมทุนจากภายในคือ ทุนเรือนหุ้นและรับฝากเงินจากสมาชิก ขณะที่ความต้องการเงินกู้ของสมาชิกมีมากกว่าปริมาณเงินที่สหกรณ์นำมาให้กู้ นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีหนี้สินที่สมาชิกค้างชำระในปริมาณมาก สมาชิกจึงได้รับสินเชื่อไม่เพียงพอกับความต้องการ รองลงมาคือ มีความจำเป็นต้องย้ายออกจากท้องที่ที่สหกรณ์ตั้งอยู่ ถึงแก่กรรมและชราภาพ ตามลำดับ

เมื่อเกษตรกรเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรแล้ว ธุรกรรมหลักที่สหกรณ์ให้บริการกับสมาชิกได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต ธุรกิจจัดหาสินค้าอุปโภคและบริโภคมาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิตและการรับฝากเงินจากสมาชิก จากการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีการฝากเงินกับสหกรณ์มากที่สุดทำการผลิตเกษตรกรรมด้านการเพาะปลูกพืชสวน ส่วนสมาชิกที่มีการกู้เงินจากสหกรณ์มากที่สุดทำการผลิตเกษตรกรรมด้านการทำนา เนื่องจากบางปีมีปัญหาด้านสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้ผลผลิตที่ออกสู่ท้องตลาดมีปริมาณน้อยและคุณภาพต่ำ รายได้จึงไม่เพียงพอที่จะนำมาชำระหนี้และลงทุนทำนาในปีต่อไป จึงต้องกู้ยืมเงินมาลงทุนต่อไป รองลงมาคือ การเพาะปลูกพืชไร่และพืชสวน ตามลำดับ โดยสมาชิกที่ต้องการสินเชื่อจาก สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายหลักคือ ต้องการสินเชื่อเพื่อซื้ออุปกรณ์การเกษตร รองลงมาคือ ใช้หนี้เก่า นำไปใช้ปรับปรุงที่ดิน ตามลำดับ ส่วนสมาชิกที่มีความสามารถในการชำระหนี้คืนให้กับสหกรณ์มากที่สุดทำการผลิตเกษตรกรรมด้านการเพาะปลูกพืชสวน รองลงมาคือ เพาะปลูกพืชไร่และทำนา ตามลำดับ

4.1.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร

ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 52.7 เป็นเพศชาย ส่วนเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 47.3 ผลจากการสำรวจดังตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับการศึกษาของผู้จัดการสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 จบระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับ ปวส. ปวช. และมีมัธยม ตามลำดับ ส่วนสหกรณ์ที่มีผู้จัดการจบการศึกษาระดับปริญญาโทมี 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.08 ค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้จัดการเฉลี่ยคือ 11,279 บาทต่อเดือน โดยผู้จัดการสหกรณ์จะได้รับค่าตอบแทนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและระยะเวลาในการทำงาน

สำหรับช่วงอายุของผู้จัดการส่วนใหญ่คือร้อยละ 44.62 อยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีข้อจำกัดในการรับรู้การบริหารงานแบบใหม่ที่ทันต่อเหตุการณ์และสามารถแข่งขันกับธุรกิจเอกชนอื่นได้ รองลงมาคือช่วงระหว่าง 31-40 ปี , 21-30 ปี และ 51-60 ปี ตามลำดับ ซึ่งโดยเฉลี่ยผู้จัดการสหกรณ์มีอายุ 39 ปี โดยผู้จัดการที่มีอายุมากที่สุดคือ อายุ 53 ปี ส่วนผู้จัดการที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 21 ปี

ผู้จัดการสหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.85 มีอาชีพหลักคือเป็นผู้จัดการสหกรณ์อย่างเดียว โดยไม่มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริมอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อความเอาใจใส่และทุ่มเททำงานเพื่อประโยชน์ของสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผู้จัดการที่ประกอบอาชีพรอง ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กับการเป็นผู้จัดการสหกรณ์ด้วย คิดเป็นร้อยละ 29.23 ซึ่งมีผลต่อการทำงานในฐานะผู้จัดการสหกรณ์คือ เข้าใจถึงความต้องการของสมาชิกซึ่งเป็นเกษตรกร

สำหรับระยะเวลาในการบริหารงานในตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการบริหารงานตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์เฉลี่ยคือ 9 ปี โดยระยะเวลาในการบริหารงานสูงสุดคือ 30 ปี และระยะเวลาในการบริหารงานต่ำสุดคือ 3 ปี เป็นที่คาดว่าผู้จัดการสหกรณ์ที่มีระยะเวลาในการบริหารงานตำแหน่งผู้จัดการนาน จะมีประสบการณ์มาก เข้าใจถึงระบบการบริหารงานของสหกรณ์ และรู้ถึงความต้องการของสมาชิกได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้จัดการสหกรณ์ ตามระดับการศึกษา อายุและอาชีพรอง

การศึกษา/อายุ/อาชีพรอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา	4	6.15
ปวช.	7	10.77
ปวส.	13	20.00
ปริญญาตรี	39	60.00
ปริญญาโท	2	3.08
รวม	65	100.00
2) อายุ		
21-30	10	15.39
31-40	21	32.31
41-50	29	44.62
51-60	5	7.69
รวม	65	100.00
3) อาชีพรอง		
เกษตรกร	19	29.23
ค้าขาย	9	13.85
รับจ้างทั่วไป	2	3.08
ไม่มีอาชีพรอง	35	53.85
รวม	65	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยทั่วไปเป็นการดำเนินธุรกิจแบบอบเนกประสงค์คือ มีหลายธุรกิจอยู่ในสหกรณ์เดียว โดยสหกรณ์แต่ละแห่งประกอบด้วยธุรกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต ธุรกิจรวบรวมผลิตผลเกษตรและการรับฝากเงินจากสมาชิกสหกรณ์

ตารางที่ 4.3 จำนวนสหกรณ์การเกษตรที่ให้บริการธุรกิจประเภทต่างๆ

ประเภทธุรกิจ	จำนวนสหกรณ์ที่ให้บริการ	ร้อยละ
สินเชื่อ	60	92.31
จัดหาปัจจัยการผลิต	58	89.23
รวบรวมผลิตผลเกษตร	44	67.69
การรับฝากเงินจากสมาชิก	58	89.23

ที่มา : จากการสำรวจ

ผลการศึกษาสหกรณ์ตัวอย่างจำนวน 65 สหกรณ์ ดังตารางที่ 4.3 พบว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่คือ 60 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 92.31 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษามีการให้บริการธุรกิจสินเชื่อ ส่วนธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิตและการรับฝากเงินจากสมาชิกมีจำนวนสหกรณ์ที่ให้บริการเท่ากันคือ 58 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 89.23 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา สำหรับธุรกิจรวบรวมผลิตผลเกษตรมีจำนวนสหกรณ์ที่ให้บริการน้อยที่สุดคือ 44 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 67.69 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา

4.2.1 ธุรกิจเกี่ยวกับสินเชื่อเกษตร ได้แก่ การให้เงินกู้แก่สมาชิกเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสถาบันเงินทุนทั่วไป โดยการให้สมาชิกกู้เงินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาวินิจฉัยให้เงินกู้ หลักประกันสำหรับเงินกู้ ลำดับแห่งการให้เงินกู้ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การส่งชำระหนี้เงินกู้ การควบคุมหลักประกัน การเรียกคืนเงินกู้ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์ โดยจะต้องมีการประชุมพิจารณาคำขอกู้ มีการอนุมัติเงินกู้จากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์อย่างถูกต้อง มีหลักทรัพย์ค้ำประกันอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น หากสมาชิกผู้กู้ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้เมื่อถึงกำหนดชำระ

การนำเงินมาให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกเกษตรกร สหกรณ์มีการระดมทุนจาก 2 แหล่งใหญ่ๆคือ การระดมทุนภายในคือ จากทุนเรือนหุ้นของสมาชิกและการรับฝากเงินประเภทออมทรัพย์และเงินฝากประจำจากสมาชิก โดยให้ดอกเบี้ยเช่นเดียวกับสถาบันการเงินทั่วไป ส่วนการระดมทุนจากภายนอกคือ จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์และสถาบันการเงินทั่วไปที่ให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ

ธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจที่สมาชิกให้ความสนใจและมีความต้องการมากที่สุด จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 65 สหกรณ์ พบว่า มี 60 สหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจสินเชื่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 92.31 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่ทำการศึกษา โดยมียอดของมูลค่าสินเชื่ออยู่ระหว่าง 19,375 – 129,308,920 บาท และมูลค่าสินเชื่อเฉลี่ยเท่ากับ 28,343,672.77 บาท สำหรับปริมาณการชำระคืนเงินกู้จากข้อมูลสหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจสินเชื่อ 60 สหกรณ์ พบว่า มูลค่าการชำระคืนเงินกู้อยู่ระหว่างช่วง 11,020 - 134,698,395 บาท โดยมีมูลค่าการชำระคืนเงินกู้เฉลี่ย 26,037,320.43 บาท

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์แยกตามช่วงมูลค่าสินเชื่อและการชำระคืนเงินกู้

มูลค่าธุรกิจสินเชื่อ (บาท)	ธุรกิจสินเชื่อ		การชำระคืนเงินกู้	
	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,000,000	16	26.67	17	28.33
5,000,001 – 10,000,000	4	6.67	5	8.33
10,000,001 - 15,000,000	7	11.67	6	10.00
15,000,001 - 20,000,000	3	5.00	1	1.67
20,000,001 - 25,000,000	3	5.00	6	10.00
25,000,001 - 30,000,000	6	10.00	10	16.67
มากกว่า 30,000,000	21	35.00	15	25.00
รวม	60	100.00	60	100.00

หมายเหตุ : มูลค่าสินเชื่อต่ำสุด 19,375 บาท สูงสุด 129,308,920 บาท ค่าเฉลี่ย 28,343,672.77 บาท

มูลค่าการชำระคืนเงินกู้ต่ำสุด 11,020 บาท สูงสุด 134,698,395 บาท ค่าเฉลี่ย 26,037,320.43 บาท

60 สหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจสินเชื่อ

ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 4.4 พบว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่ 21 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 35 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่มีการให้บริการสินเชื่อ มีมูลค่าธุรกิจสินเชื่อมากกว่า 30,000,000 บาท ขณะที่มูลค่าการชำระคืนเงินกู้ในช่วงดังกล่าวมีเพียง 15 สหกรณ์ แสดงว่ามี 6 สหกรณ์ที่ได้รับชำระคืนเงินกู้ไม่ตรงตามกำหนดเวลาหรือชำระคืนเงินกุน้อยกว่าจำนวนเงินที่กู้ไป ซึ่งมีผลทำให้สหกรณ์มีเงินไม่พอในการชำระหนี้ที่กู้มาจากแหล่งภายนอก สหกรณ์เกิดปัญหาด้านการเงินคือ มีหนี้สินค้างชำระที่เกิดจากแหล่งเงินกู้ภายนอกในปริมาณที่สูง สภาพคล่องของ

สหกรณ์ลดลง ความสามารถในการก่อกำหนดและความสำเร็จของสหกรณ์ลดลง นอกจากนี้มูลค่าการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกในช่วงอื่นๆ ส่วนใหญ่จะไม่อยู่ในช่วงเดียวกับมูลค่าธุรกิจสินเชื่อที่ทำกับสหกรณ์ แสดงให้เห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่ชำระคืนเงินกู้้น้อยกว่าส่วนที่กู้ยืมไป เนื่องจากปัญหาด้านดินฟ้าอากาศ ทำให้ปริมาณผลผลิตตกต่ำ คุณภาพไม่ดี ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด จึงขายได้ราคาไม่ดี ทำให้ไม่มีเงินมาชำระคืนเงินกู้ให้กับสหกรณ์ได้ตรงตามกำหนดเวลา

4.2.2 ธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต ได้แก่ การจัดหาปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายตามความต้องการของสมาชิก เช่น วัสดุอุปกรณ์การเกษตร เครื่องจักรกลการเกษตร เคมีการเกษตร ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช อาหารสัตว์ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ เป็นต้น โดยสหกรณ์มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายขึ้น เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์กับสมาชิกอย่างแท้จริง

จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 65 สหกรณ์ พบว่า มี 58 สหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต หรือคิดเป็นร้อยละ 89.23 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา โดยมูลค่าธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิตอยู่ระหว่าง 24,995 - 22,971,995 บาท ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5,035,524.11 บาท โดยมูลค่าธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ร้อยละ 36.21 จะอยู่ในช่วงน้อยกว่า 2,000,000 บาท เนื่องจากปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ที่สหกรณ์นำมาจำหน่ายให้กับสมาชิกเป็นปัจจัยการผลิตทั่วไปซึ่งมีราคาไม่สูงนัก เช่น พันธุ์พืช อาหารสัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เคมีเกษตร เป็นต้น มูลค่าธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิตรองลงมาคือช่วง 2,000,001 - 4,000,000 บาท และช่วง 8,000,001 - 10,000,000 บาท ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์แยกตามช่วงมูลค่าธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิตและมูลค่าธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตร

มูลค่าธุรกิจ (บาท)	ธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต*		ธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตร**	
	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,000,000	21	36.21	25	56.82
2,000,001 – 4,000,000	15	25.86	6	13.64
4,000,001 - 6,000,000	5	8.62	5	11.36
6,000,001 - 8,000,000	4	6.90	2	4.55
8,000,001 - 10,000,000	6	10.34	1	2.27
10,000,001 - 12,000,000	2	3.45	1	2.27
มากกว่า 12,000,001	5	8.62	4	9.09
รวม	58	100.00	44	100.00

หมายเหตุ : *58 สหกรณ์มีการให้บริการธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต

มูลค่าต่ำสุด 24,995 บาท สูงสุด 22,971,995 บาท ค่าเฉลี่ย 5,035,524.11 บาท

** 44 สหกรณ์มีการให้บริการธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตร

มูลค่าต่ำสุด 2,089 บาท สูงสุด 43,934,140.71 บาท ค่าเฉลี่ย 4,592,516.78 บาท

4.2.3 ธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตร ได้แก่ การรับซื้อผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์จากสมาชิกเพื่อจำหน่ายให้แก่บุคคลทั่วไปหรือนำมาแปรรูปออกจำหน่าย เช่น ข้าวเปลือก ข้าวโพด กระเทียม หอมหัวใหญ่ เป็นต้น โดยสหกรณ์จะรับซื้อผลิตผลจากสมาชิกภายใต้ระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลิตผลจากสมาชิก แล้วนำไปจำหน่ายให้แก่พ่อค้า ธุรกิจเอกชนอื่นหรือบุคคลทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกเกษตรกรทางด้านการตลาดสินค้าเกษตร

จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 65 สหกรณ์ พบว่า มี 44 สหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจรวบรวมผลิตผลทางการเกษตร หรือคิดเป็นร้อยละ 67.69 ของสหกรณ์ทั้งหมด ที่ทำการศึกษา จากตารางที่ 4.5 ธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตรมีมูลค่าธุรกิจอยู่ระหว่าง 2,089 - 43,934,140.71 บาท ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4,592,516.78 บาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่น้อยกว่าธุรกิจจัดหาปัจจัยการผลิต เนื่องจากสหกรณ์มีความสามารถในการหาตลาดมารับผลผลิตได้น้อย ไม่สามารถ

แข่งขันกับธุรกิจเอกชนได้ สมาชิกจึงต้องนำผลผลิตไปขายที่อื่น โดยปริมาณธุรกิจรวบรวมผลิตผลการเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.82 จะอยู่ในช่วงน้อยกว่า 2,000,000 บาท รองลงมาคือช่วง 2,000,001 - 4,000,000 บาท และ 4,000,001 - 6,000,000 บาท ตามลำดับ

4.2.4 ธุรกิจอื่นๆ คือธุรกิจอื่นๆนอกเหนือจากการบริการด้านการเกษตรที่สหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิก ได้แก่ การขายน้ำมันเชื้อเพลิง ขายสินค้าอุปโภค-บริโภค จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 65 สหกรณ์ พบว่า มี 32 สหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจด้านอื่นๆนอกเหนือจากการเกษตร หรือคิดเป็นร้อยละ 49.23 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา จากตารางที่ 4.6 ธุรกิจอื่นๆที่สหกรณ์ให้บริการแก่สมาชิก มีมูลค่าธุรกิจอยู่ระหว่าง 9,235.50 -35,585,820.54 บาท ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6,811,894.50 บาท โดยมูลค่าธุรกิจส่วนใหญ่ร้อยละ 46.88 จะอยู่ในช่วงน้อยกว่า 2,000,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดกลางมูลค่าธุรกิจจึงไม่สูงนัก เนื่องจากธุรกิจอื่นๆที่ทำนอกเหนือจากการให้บริการด้านการเกษตรไม่ได้เป็นธุรกิจหลักที่สหกรณ์ให้ความสำคัญมาก รองลงมาร้อยละ 25 อยู่ในช่วงมากกว่า 12,000,000 บาท เพราะส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ มีเงินทุนและมีสมาชิกมาใช้บริการมาก

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์แยกตามช่วงมูลค่าธุรกิจอื่นๆ

มูลค่าธุรกิจอื่นๆ (บาท)	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,000,000	15	46.88
2,000,001 - 4,000,000	3	9.38
4,000,001 - 6,000,000	4	12.50
6,000,001 - 8,000,000	1	3.12
8,000,001 - 10,000,000	1	3.12
10,000,001 - 12,000,000	-	-
มากกว่า 12,000,000	8	25.00
รวม	32	100.00

หมายเหตุ : ค่าต่ำสุด 9,235.50 บาท ค่าสูงสุด 35,585,820.54 บาท ค่าเฉลี่ย 6,811,894.50 บาท
32 สหกรณ์ที่มีการให้บริการธุรกิจอื่นๆ

4.2.5 ธุรกิจให้บริการรับฝากเงินจากสมาชิก จากการที่สมาชิกได้ดำเนินธุรกิจต่างๆกับสหกรณ์ เป็นผลทำให้สมาชิกสหกรณ์มีรายได้จากการประกอบอาชีพ สหกรณ์จึงมีนโยบายในการส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมเงินจากรายได้ที่เหลือจากค่าใช้จ่ายประจำวัน โดยให้บริการรับฝากเงินจากสมาชิกทั้งประเภทเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ โดยสหกรณ์จะนำเงินที่รับฝากจากสมาชิมาบริหาร เพื่อให้ได้ผลตอบแทนคือ นำมาบริการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรแก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

จากการศึกษาสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 65 สหกรณ์ พบว่ามีสหกรณ์ที่ให้บริการรับฝากเงินจากสมาชิก 58 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 89.23 ของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดที่ทำการศึกษา โดยมูลค่าการฝากเงินของสมาชิกอยู่ในช่วงระหว่าง 6,754 - 209,776,183.09 บาท ค่าเฉลี่ย 28,534,416.17 บาท ซึ่งถือว่าเป็นมูลค่าที่สูง โดยมูลค่าเงินฝากส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.21 อยู่ในช่วงน้อยกว่า 3,000,000 บาท รองลงมาคือช่วงมากกว่า 18,000,000 บาทและช่วง 3,000,001 - 6,000,000 บาท ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของสหกรณ์แยกตามช่วงมูลค่าการฝากเงินของสมาชิก

มูลค่าการฝากเงิน (บาท)	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ
น้อยกว่า 3,000,000	21	36.21
3,000,001 - 6,000,000	8	13.79
6,000,001 - 9,000,000	4	6.90
9,000,001 - 12,000,000	1	1.72
12,000,001 - 15,000,000	3	5.17
15,000,001 - 18,000,000	2	3.45
มากกว่า 18,000,000	19	32.76
รวม	58	100.00

หมายเหตุ : ค่าต่ำสุด 6,754 บาท ค่าสูงสุด 209,776,183.09 บาท ค่าเฉลี่ย 28,534,416.17 บาท
58 สหกรณ์ที่มีการให้บริการรับฝากเงินจากสมาชิก

4.3 ปัญหาของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรในสายตาของบุคคลทั่วไปยังคงเป็นองค์กรที่มีปัญหาอยู่มาก ถึงแม้จะมีสหกรณ์จำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จก็ตาม แต่ก็ประสบความสำเร็จเฉพาะสหกรณ์เท่านั้น เมื่อมองในภาพรวมแล้วขบวนการสหกรณ์ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ทั้งทางด้านการจัดการระบบ ด้านการผลิตและการตลาด

ตารางที่ 4.8 ร้อยละระดับความรุนแรงของปัญหาที่สหกรณ์การเกษตรประสบ

หน่วย:ร้อยละ

ปัญหา	รุนแรงมาก	รุนแรง	ค่อนข้างเป็นปัญหา	ไม่ค่อยเป็นปัญหา	ไม่เป็นปัญหา
1) ตลาดที่จะรองรับผลผลิตของสหกรณ์มีน้อย	18.8	15.6	46.9	10.9	7.8
2) หนี้สินค้างชำระของสมาชิกมีปริมาณมาก	15.6	23.4	46.9	7.8	6.3
3) หนี้สินค้างชำระของสหกรณ์ที่เกิดจากการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ภายนอกมีปริมาณมาก	10.9	12.5	18.8	28.1	29.7
4) สหกรณ์มีทุนดำเนินงานไม่เพียงพอ	14.1	15.6	29.7	20.3	20.3
5) สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์น้อย	10.9	9.4	45.3	29.7	4.7
6) ความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจอื่นๆต่ำ	7.8	17.2	40.6	28.1	6.3
7) ความสามารถในการผลิตของสหกรณ์ต่ำ	6.3	9.4	34.4	39.1	10.9
8) การให้ความร่วมมือของสมาชิกต่อกิจกรรมต่างๆของสหกรณ์น้อย	4.7	9.4	35.9	35.9	14.1
9) ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์อื่น ๆ มีน้อย	4.7	9.4	23.4	37.5	25.0
10) ปัญหาความร่วมมือของสมาชิกด้วยกันเอง	3.1	7.8	32.8	37.5	18.8
11) ผลผลิตของสหกรณ์ไม่ได้มาตรฐาน	0.0	6.3	31.3	45.3	17.2

หมายเหตุ : จากการออกแบบสอบถามผู้จัดการสหกรณ์ตัวอย่าง จำนวน 65 สหกรณ์ในปี พ.ศ.2544

จากการรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามผู้จัดการสหกรณ์ตัวอย่าง ระดับความรุนแรงของปัญหาต่างๆแสดงในตารางที่ 4.8 พบว่าสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างแต่ละแห่งประสบปัญหาแตกต่างกันไป ปัญหาหลักๆที่สำคัญได้แก่ ตลาดที่จะรองรับผลผลิตของสหกรณ์มีน้อย ปัญหาหนี้สินค้างชำระของสมาชิก หนี้สินค้างชำระของสหกรณ์ที่เกิดจากการกู้เงินจาก

แหล่งเงินกู้ภายนอก ปัญหาเรื่องทุนดำเนินงานของสหกรณ์และปัญหาเรื่องความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสหกรณ์ของสมาชิก

สำหรับปัญหาตลาดที่จะรองรับผลผลิตของสหกรณ์มีน้อยนั้น จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ร้อยละ 46.9 เห็นว่าค่อนข้างเป็นปัญหา ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก มีผลผลิตไม่มาก ขาดอำนาจการต่อรอง ส่วนสหกรณ์ร้อยละ 15.6 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดเล็กเช่นกันเห็นว่าเป็นปัญหารุนแรงและ สหกรณ์ร้อยละ 18.8 เห็นว่าเป็นปัญหารุนแรงมาก ต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากราคาผลผลิตเกษตรในตลาดแบบเสรีนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา สหกรณ์มีข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจน้อยและล่าช้า มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อน นอกจากนี้ สหกรณ์ยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางในด้านการตลาด จึงไม่สามารถปรับตัวได้ รวดเร็วและทันกับความต้องการของตลาด ซึ่งถ้าเป็นการดำเนินธุรกิจในลักษณะของเอกชนจะมีแหล่งข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่รวดเร็วแม่นยำ มีฝ่ายการตลาดที่มีความสามารถในการตัดสินใจได้ รวดเร็วและมีขั้นตอนในการตัดสินใจที่น้อยกว่า สำหรับสหกรณ์ร้อยละ 10.9 และ ร้อยละ 7.8 ซึ่งเห็นว่าตลาดที่จะมารองรับผลผลิตไม่ค่อยเป็นปัญหานั้น ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่และขนาดกลาง ซึ่งมีระบบการบริหารจัดการที่ดี สามารถรองรับผลผลิตของสมาชิกได้

ปัญหาหนี้สินค้างชำระของสมาชิกมีปริมาณมาก จากการศึกษาพบว่า มีสหกรณ์ที่เห็นว่าค่อนข้างเป็นปัญหาร้อยละ 46.9 โดยส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดกลาง ส่วนสหกรณ์ร้อยละ 23.4 เห็นว่า หนี้สินค้างชำระของสมาชิกเป็นปัญหารุนแรง และสหกรณ์ร้อยละ 15.6 เห็นว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงมาก เนื่องจากปัจจุบันสหกรณ์มีปริมาณเงินที่จะให้สินเชื่อแก่สมาชิกจำกัดอยู่แล้ว เพราะมีการจำกัดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่สมาชิกอยู่ในระดับต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ ทั่วไป ปรากฏว่าแต่ละปี สมาชิกยังคงมีหนี้สินค้างชำระกับสหกรณ์สูงมากเมื่อเทียบกับปริมาณสินเชื่อที่สหกรณ์ให้กับสมาชิก แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารเงินกู้ของสหกรณ์ว่ายังอยู่ในระดับต่ำมาก

ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากหนี้สินค้างชำระของสมาชิกมีปริมาณมากคือ สหกรณ์มีหนี้สินค้างชำระที่เกิดจากการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ภายนอกมาก จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ร้อยละ 12.5 เห็นว่าเป็นปัญหารุนแรง ส่วนสหกรณ์ร้อยละ 10.9 เห็นว่าเป็นปัญหาที่รุนแรงมาก เนื่องจากเมื่อสมาชิกมีปริมาณเงินกู้ค้างชำระกับสหกรณ์มาก สหกรณ์ที่มีเงินหมุนเวียนน้อยก็จะประสบปัญหาไม่มีเงินไปชำระเงินกู้จากแหล่งเงินกู้ภายนอกเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อในระยะยาวคือ สหกรณ์จะขาดสภาพคล่องและความน่าเชื่อถือจึงหาแหล่งเงินกู้ได้ยากขึ้น นอกจากนี้แหล่งเงินกู้ของสหกรณ์ก็มีไม่มากนัก เพราะสหกรณ์จะต้องเลือกกู้จากแหล่งที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงินทั่วไป ดังนั้นสำหรับสหกรณ์ที่มีการระดมทุนภายในมาก ทั้งจากการถือ

หุ้นของสมาชิกและการรับฝากเงินจากสมาชิกจะประสบปัญหานี้น้อย เนื่องจากการระดมทุนจากภายในมากจะช่วยลดต้นทุนเงินของสหกรณ์ เมื่อนำมาเฉลี่ยกับเงินทุนที่มาจากการกู้ยืมจากแหล่งภายนอก

ปัญหาสหกรณ์มีทุนดำเนินงานไม่เพียงพอ จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.7 ซึ่งเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก เห็นว่าค่อนข้างเป็นปัญหา ส่วนสหกรณ์ร้อยละ 15.6 และร้อยละ 14.1 เห็นว่าเป็นปัญหารุนแรงและรุนแรงมาก ตามลำดับ การระดมทุนของสหกรณ์อาจมาจากหลายทางได้แก่ การออกหุ้น การรับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น การกู้ยืมเงินและการรับเงินจากการออกตั๋วสัญญาให้เงินและตราสารการเงินอย่างอื่น สะสมทุนสำรองและทุนอื่นๆ และการรับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้ โดยสหกรณ์ส่วนใหญ่ที่มีปัญหาทุนดำเนินงานไม่เพียงพอเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนสมาชิกน้อย การระดมทุนจากแหล่งภายในคือ การถือหุ้นและการนำเงินมาฝากกับสหกรณ์จึงมีน้อย สหกรณ์จึงต้องใช้จ่ายเงินจากแหล่งภายนอกมาก ทำให้ต้นทุนทางการเงินของสหกรณ์สูง

ปัญหาสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์น้อย จากการศึกษพบว่า สหกรณ์ร้อยละ 45.3 เห็นว่าค่อนข้างเป็นปัญหา เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาและระดับฐานะทางเศรษฐกิจที่ยังไม่ดีพอ การรับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบของสหกรณ์ บทบาทของสหกรณ์และบทบาทของตัวสมาชิกเองจึงมีน้อย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์น้อย แต่ปัญหาเรื่องความร่วมมือของสมาชิกต่อกิจกรรมต่างๆ และความร่วมมือระหว่างสมาชิกด้วยกันเองกลับมีไม่มากนัก เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์แต่ละแห่งเป็นกลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่นเดียวกัน มีพื้นฐานด้านความคิดและการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้สมาชิกยังเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับสหกรณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการรวมกลุ่มใดๆ เลย จึงเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับสหกรณ์เป็นอย่างดี

4.4 การประเมินผลการดำเนินงานด้านการเงิน

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (financial ratio analysis) เป็นกระบวนการเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบฐานะทางการเงินและผลการดำเนินการทางการเงินที่ผ่านมา ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงจุดเด่นและจุดด้อยในการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรในครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์แนวโน้มของอัตราส่วนทางการเงิน เพื่อดูแนวโน้มด้านการ

เงินของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งดูจากข้อมูลย้อนหลัง 5 ปีคือ ปี พ.ศ.2538-2542 ของสหกรณ์ตัวอย่าง 65 สหกรณ์ โดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และการใช้เกณฑ์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อดูว่าแต่ละสหกรณ์ที่นำมาศึกษามีสถานะทางการเงินเป็นอย่างไร

ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.9 ซึ่งสามารถอธิบายโดยแบ่งกลุ่มอัตราส่วนทางการเงินออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.9 อัตราส่วนทางการเงินและเกณฑ์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตร

ประเภทอัตราส่วน	ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ			ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			หลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ		ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	เกณฑ์*
	พ.ศ.2538	พ.ศ.2539	พ.ศ.2540	พ.ศ.2541		พ.ศ.2542				
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)	1.43	1.42	1.56	1.52	1.66	8.79	1.52	1.52		
2. อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (เท่า)	1.39	1.36	1.48	1.47	1.52	3.47	1.32	1.32		
3. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (เท่า)	0.70	0.75	0.71	0.73	0.69	-5.24	-	-		
4. อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมด (เท่า)	0.96	0.48	0.59	0.49	0.57	17.49	0.54	0.54		
5. อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (เท่า)	11.44	10.59	12.84	10.53	13.34	26.66	-	-		
6. อัตราส่วนกำไรสุทธิ (%)	13.60	13.30	10.40	9.90	7.40	-25.25	7.25	7.25		
7. อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุน (%)	12.30	11.60	3.50	6.50	12.10	86.15	10.70	10.70		

ที่มา : ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนเป็นค่าเฉลี่ยจาก 65 สหกรณ์

* เกณฑ์อัตราส่วนมาตรฐานจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

4.4.1 อัตราส่วนแสดงถึงสภาพคล่อง (liquidity ratios) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นทราบในขั้นต้นว่า สหกรณ์มีความสามารถในการชำระหนี้สินการเงินระยะสั้นเพียงใด ในการวิจัยครั้งนี้อัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์เพื่อแสดงสภาพคล่องได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (current ratio) และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (quick ratio or acid test ratio)

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาร้อยละการเปลี่ยนแปลงโดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่าในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.11 ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.79 แม้ว่าในช่วงหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอัตราส่วนทุนหมุนเวียนจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง แต่ก็ยังคงมีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์การเกษตรได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สหกรณ์การเกษตรยังคงมีสภาพคล่องทางการเงินและความสามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ไม่แตกต่างจากในช่วงก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ นั่นคือสหกรณ์ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นน้อยมาก แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวที่รวดเร็วของสหกรณ์การเกษตรเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น เนื่องจากสหกรณ์มีโอกาสในการแสวงหาเงินทุนจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากการระดมทุนภายในของสหกรณ์เองคือ ทุนเรือนหุ้นและเงินที่รับฝากจากสมาชิก และแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำจากภายนอก เช่น จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์และจากหน่วยงานอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอัตราส่วนจากเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้คือ 1.52 เท่า (ตารางที่ 4.9) เทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยแต่ละปีของทุกสหกรณ์ พบว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2538-2539 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด แสดงว่า ในช่วงปี พ.ศ.2538-2539 สหกรณ์มีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นค่อนข้างต่ำหรือมีสภาพคล่องน้อย ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2540-2542 สหกรณ์มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานและสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานเล็กน้อย แสดงว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวสหกรณ์มีสภาพคล่องและมีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นค่อนข้างดี

สำหรับสหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเฉลี่ยปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดมีทั้งหมดจำนวน 17 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 26.15 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรรอยสะเกิด จำกัด สหกรณ์การเกษตรปางอู้ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด สหกรณ์การเกษตรห้วยมะนาว จำกัด สหกรณ์การ

เกษตรขุนตาล จำกัด สหกรณ์การเกษตรเขียงของ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่จัน จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด สหกรณ์การเกษตรรางพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่เกาะพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูมยาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านโฮ้ง จำกัด โดยพบว่า สหกรณ์ดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีระบบการบริหาร การจัดการที่ดี จึงทำให้มีสภาพคล่องสูง

การพิจารณาสภาพคล่องไม่สามารถพิจารณาจากอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเพียงลำพังได้ จึงได้มีการนำอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมาพิจารณาควบคู่กันด้วย แม้ว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วนี้จะคล้ายกับอัตราส่วนทุนหมุนเวียน แต่อัตราส่วนนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงิน ได้ดีกว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียน เนื่องจากจะคำนวณจากสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายและเร็วเท่านั้น โดยตัดสินค้าคงเหลือซึ่งต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนเป็นเงินสดออกไป

ผลการศึกษาร้อยละการเปลี่ยนแปลง โดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วให้ผลในการทำงานเดียวกับอัตราส่วนทุนหมุนเวียนคือ ในช่วงหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.93 ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.47 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนจากเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดคือ 1.32 เท่า เทียบกับอัตราส่วนเฉลี่ยของทุกสหกรณ์ พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วในช่วงปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด แสดงว่า สหกรณ์การเกษตรมีสภาพคล่องและมีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นสูง

สำหรับสหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วเฉลี่ยปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดมีทั้งหมดจำนวน 34 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 52.31 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรแม่ลาน้อย จำกัด สหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ด จำกัด สหกรณ์การเกษตรปางอุ๋ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันกำแพง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด สหกรณ์การเกษตรห้วยมะนาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรฮอด จำกัด สหกรณ์การเกษตรขุนตาล

จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงของ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงแสน จำกัด สหกรณ์การเกษตร
ป่าแดด จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพาน จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่จัน จำกัด สหกรณ์การ
เกษตรแม่ลาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด สหกรณ์การเกษตรเกาะคา จำกัด
สหกรณ์การเกษตรงาวพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแจ้ห่ม จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่พริก
จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่มาะพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด สหกรณ์การ
เกษตรเชียงม่วน จำกัด สหกรณ์การเกษตรปรัง จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูกามยาว จำกัด สหกรณ์
การเกษตรเมืองพะเยา จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านธิ จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านโฮ้ง จำกัด
สหกรณ์การเกษตรป่าซาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่
ทา จำกัด

4.4.2 อัตราส่วนแสดงถึงความสามารถในการก่อหนี้ (*leverage ratios*) แสดง
ขอบเขตของการใช้เงินกู้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ คือความสามารถในการกู้ยืมระยะยาว
ของสหกรณ์ ใช้วัดสภาพคล่องทางการเงินในระยะยาว โดยอัตราส่วนที่ใช้แสดงถึงความ
สามารถในการก่อหนี้ คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำคือมีหนี้สินทั้งหมด
น้อยกว่าสินทรัพย์ทั้งหมด แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการก่อหนี้สูง

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาร้อยละการเปลี่ยนแปลงโดยทำการ
เปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-
2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่าในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 อัตราส่วนหนี้สิน
ต่อสินทรัพย์มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.14 ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 อัตราส่วนหนี้สินต่อสิน
ทรัพย์มีอัตราลดลงร้อยละ 5.24 แสดงว่า หลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจพบว่า อัตราส่วน
หนี้สินต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์มีแนวโน้มลดลง แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการก่อหนี้
สูง เนื่องจากสหกรณ์มีการระดมทุนจากสมาชิกมากกว่าการกู้ยืมเงินจากแหล่งภายนอก อย่างไรก็ตาม
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์เฉลี่ยช่วงปี พ.ศ.2538-2542 อยู่ระหว่าง 0.69-0.75 เท่า ซึ่ง
ไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์ทั้งหมดมากกว่าหนี้สินทั้งหมด หมาย
ความว่าสหกรณ์มีความสามารถในการก่อหนี้และมีสภาพคล่องทางการเงินในระยะยาว โดยสิน
ทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่สามารถคุ้มครองหนี้สินทั้งหมดของสหกรณ์ได้

4.4.3 อัตราส่วนแสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ (*activity ratios*) แสดง
ความสามารถในการบริหารหรือการใช้ทรัพย์สินของสหกรณ์ อัตราส่วนที่นำมาใช้วิเคราะห์ ได้
แก่ อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดและอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดสามารถคำนวณได้จากยอดขายต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำแสดงว่าสหกรณ์มีสินทรัพย์มากเกินไป การใช้สินทรัพย์ไม่มีประสิทธิภาพ สำหรับอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรคำนวณได้จากยอดขายต่อสินทรัพย์ถาวร เมื่ออัตราส่วนนี้ต่ำแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ยังใช้สินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ไม่เต็มประสิทธิภาพหรือมีสินทรัพย์มากเกินไป

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.9 พิจารณาร้อยละการเปลี่ยนแปลงโดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 มีอัตราลดลงร้อยละ 38.41 ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.49 แสดงว่า หลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สหกรณ์มีการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ในการสร้างยอดขายได้ดีกว่า สืบเนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นรัฐบาลมีการเน้นให้ภาคเกษตรเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ว่างงานและเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อป้อนผู้คนทั้งประเทศมากขึ้น จึงเป็นผลดีต่อสหกรณ์เพราะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้คือ 0.54 เท่า พบว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2539 และ 2541 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้คือ ต่ำกว่า 0.54 เท่า (ตารางที่ 4.9) แสดงว่า ในปีดังกล่าว สหกรณ์มีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไปหรือใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ต่างๆ ไม่เต็มประสิทธิภาพ ไม่สามารถสร้างยอดขายได้เต็มที่ ส่วนในปี พ.ศ.2538, 2540 และ 2542 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้ แสดงว่า ในปีดังกล่าวสหกรณ์มีการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ทั้งหมดในการสร้างยอดขายได้ดีกว่า

สำหรับสหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดเฉลี่ยปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้ มีทั้งหมด 11 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.92 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรขุนยวม จำกัด สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด สหกรณ์การเกษตรรอยสะแก (กรุงเทพฯ) จำกัด สหกรณ์การเกษตรปางอุ๋ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่แจ่ม จำกัด สหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด สหกรณ์การเกษตรขุนตาล จำกัด สหกรณ์การเกษตรวังเหนือ จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูพานยาว จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านธิ จำกัด

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.9 พิจารณาร้อยละการเปลี่ยนแปลงโดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.20 ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2541-2542 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.66 แสดงว่า หลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สหกรณ์มีการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ถาวรในการสร้างยอดขายได้ดีขึ้น

4.4.4 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการหากำไร (*profitability ratios*) แสดงถึงความสามารถในการหารายได้จากการดำเนินงานและการลงทุนในสินทรัพย์ อัตราส่วนที่นิยมนำมาใช้วิเคราะห์ ได้แก่ อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายและอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุน

จากตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาร้อยละการเปลี่ยนแปลงโดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 มีอัตราลดลงร้อยละ 23.53 ส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายมีอัตราลดลงเป็นร้อยละ 25.25 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายที่ลดลงเนื่องจากสหกรณ์มีความสามารถในการหากำไรจากยอดขายได้ลดลง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดคือ 7.25% พบว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายเฉลี่ยช่วงปี พ.ศ.2538-2542 อยู่ระหว่างร้อยละ 7.40-13.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด แสดงว่าแม้ความสามารถในการหากำไรจากยอดขายของสหกรณ์จะมีแนวโน้มลดลง แต่สหกรณ์ยังมีประสิทธิภาพในการทำกำไรอยู่ในเกณฑ์ดี

สำหรับสหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายเฉลี่ยปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด มีทั้งหมด 35 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.85 ของ สหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรแม่สะเรียง จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ลาน้อย จำกัด สหกรณ์การเกษตรคอยเต่า จำกัด สหกรณ์การเกษตรคอยสะเก็ด จำกัด สหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรพร้าว จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่แตง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงแหง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันกำแพง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด สหกรณ์การเกษตรหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง จำกัด สหกรณ์การเกษตรหางดง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงของ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพาน

จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่จัน จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ลาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่สาย จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด สหกรณ์การเกษตรเกาะกา จำกัด สหกรณ์การเกษตรรางพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแจ้ห่ม จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ทะ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่พริก จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่มาะพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรสบปราบ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด สหกรณ์การเกษตรดอกคำใต้ จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูมายาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านโฮ้ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรป่าซาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรแม่ทา จำกัด ซึ่งสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ มีระบบการบริหารจัดการดี มีการตลาดเพื่อรองรับผลิตผลของสมาชิก มีสภาพคล่องและมีศักยภาพในการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า ทำให้สหกรณ์มีกำไรจากการจำหน่ายผลิตผล

จากตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาร้อยละการเปลี่ยนแปลงโดยทำการเปรียบเทียบช่วงปี พ.ศ.2538-2540 คือก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงปี พ.ศ.2541-2542 คือหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนในช่วงปี พ.ศ.2538-2540 มีอัตราลดลงร้อยละ 71.54 ส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนมีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 86.15 แสดงว่า หลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สหกรณ์มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพในการทำกำไรจากส่วนของทุนได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้สมาชิกผู้ถือหุ้นจะได้รับผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการระดมทุนจากสมาชิกเพิ่มขึ้นนั่นเอง

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดคือ 10.70% พบว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนเฉลี่ยของปี พ.ศ.2540-2541 อยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้คือ ต่ำกว่า 10.70% แสดงว่า ในช่วงปีดังกล่าวสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรจากส่วนของทุนต่ำ สมาชิกผู้ถือหุ้นจะได้รับผลตอบแทนที่ต่ำ

สำหรับสหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนเฉลี่ยปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด มีทั้งหมด 28 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 43.08 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรแม่สะเรียง จำกัด สหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงห้วยลึก จำกัด สหกรณ์การเกษตรเชียงดาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ จำกัด สหกรณ์การเกษตรคอยเต่า จำกัด สหกรณ์การเกษตรคอยสะเก็ด จำกัด สหกรณ์การเกษตรปางอุ๋ง จำกัด สหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรพร้าว จำกัด สหกรณ์การเกษตรพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงแหง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรหางดง จำกัด สหกรณ์การเกษตรขุนตาล จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพาน จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่

จัน จำกัด สหกรณ์การเกษตรรางบัวพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ทะ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่พริก จำกัด สหกรณ์การเกษตรสบปราบ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูพานยาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรทุ่งหัวช้าง จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านธิ จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านโฮ้ง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน จำกัด

อย่างไรก็ตาม หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นพบว่า อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายกลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจสหกรณ์สามารถทำกำไรได้จากในส่วนของยอดขายได้มากกว่าในส่วนของทุน นั่นคือ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น สหกรณ์มียอดขายมากขึ้น เนื่องจากการณรงค์ของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศ มีการอุปโภค บริโภคสินค้าพื้นเมืองจากชุมชนมากขึ้น ตลอดจนการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคอุตสาหกรรมกลับคืนสู่ภาคเกษตรกรรม ซึ่งส่งผลดีต่อองค์กรชุมชนอย่างสหกรณ์การเกษตร ทำให้มียอดขายเพิ่มขึ้น ขณะที่การทำกำไรในส่วนของทุนน้อยลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้สถาบันการเงินเป็นจำนวนมากขาดสภาพคล่องหรือปิดกิจการไป ทำให้การระดมทุนของสหกรณ์จากแหล่งเงินกู้ภายนอกทำได้ยากขึ้น ธุรกิจสินเชื่อที่สหกรณ์ทำกับสมาชิกจึงน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้นการทำกำไรจากส่วนของทุนจึงน้อยลง

อัตราส่วนทางการเงินต่างๆที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วนั้นสามารถสรุปผลภาพรวมของฐานะและการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ได้คือ ในด้านสภาพคล่อง สหกรณ์มีสภาพคล่องค่อนข้างดี มีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้ ส่วนความสามารถในการก่อหนี้นั้น สหกรณ์มีความสามารถในการก่อหนี้และมีสภาพคล่องทางการเงินในระยะยาว โดยสินทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่สามารถคุ้มครองหนี้สินทั้งหมดของสหกรณ์ได้ สำหรับความสามารถในการใช้สินทรัพย์ พบว่า สหกรณ์มีการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ในการสร้างยอดขายได้ดี สำหรับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้น โดยภาพรวม สหกรณ์ได้รับผลกระทบน้อยมาก เนื่องจากสหกรณ์ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมาโดยตลอด โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ รัฐบาลยังได้มีการสนับสนุนเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทำให้องค์กรชุมชนต่างๆรวมทั้งสหกรณ์การเกษตรมีบทบาทในการปรับโครงสร้างการผลิตของภาคเกษตร เพื่อเป็นแหล่งรองรับภาคอุตสาหกรรมที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรง

4.5 สหกรณ์การเกษตรที่ประสบความสำเร็จด้านการเงิน

การศึกษาความสำเร็จด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรในการวิจัยครั้งนี้จะวัดความสำเร็จของสหกรณ์จากความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ เนื่องจากเมื่อสหกรณ์ได้รับกำไรจากการดำเนินงาน สหกรณ์สามารถนำมาใช้เพิ่มขนาดและปริมาณการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้นได้ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักของสหกรณ์ ในทางตรงข้าม หากสหกรณ์ขาดทุนก็จะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกของสหกรณ์เอง

เมื่อพิจารณาความสำเร็จด้านการเงินของสหกรณ์ช่วงปี พ.ศ.2538-2542 จากอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรทั้ง 2 อัตราส่วนคือ อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายและอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนควบคู่กัน เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้ สหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายและอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุนเฉลี่ยปี พ.ศ.2538-2542 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคือ 7.25% และ 10.70% ตามลำดับ (ตารางที่ 1 ในภาคผนวก ก หน้า 99-101) มีสหกรณ์ 21 สหกรณ์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32.31 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรแม่สะเรียง จำกัด สหกรณ์การเกษตรรอยเต่า จำกัด สหกรณ์การเกษตรรอยสะแกก่อก จำกัด สหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรพร้าว จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงใหม่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเวียงแหง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรหางดง จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองพาน จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่จัน จำกัด สหกรณ์การเกษตรงาวพัฒนา จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่ทะ จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่พริก จำกัด สหกรณ์การเกษตรสบปราบ จำกัด สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด สหกรณ์การเกษตรภูกามยาว จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านโสม จำกัด สหกรณ์การเกษตรป่าซาง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเมืองลำพูน จำกัด

นอกจากนี้เมื่อนำขนาดของสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จด้านการเงินมาพิจารณา พบว่า มีสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ประสบความสำเร็จ 14 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 48.28 ของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ทั้งหมดที่นำมาศึกษา สำหรับสหกรณ์การเกษตรขนาดกลางที่ประสบความสำเร็จมีจำนวน 4 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 17.39 ของสหกรณ์การเกษตรขนาดกลางทั้งหมดที่นำมาศึกษา ส่วนสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จมีจำนวน 3 สหกรณ์หรือคิดเป็นร้อยละ 23.08 ของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กทั้งหมดที่นำมาศึกษา แสดงว่าเมื่อสหกรณ์การเกษตรมีขนาดใหญ่ขึ้นมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้น แต่ไม่สามารถกล่าวได้ว่าสหกรณ์การเกษตรที่มีขนาดเล็กจะมีโอกาสประสบความสำเร็จน้อย

สำหรับระดับการศึกษาของผู้จัดการสหกรณ์ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ โดยผลการศึกษาพบว่า มี 12 สหกรณ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 57.14 ของสหกรณ์ทั้งหมดที่ประสบความสำเร็จ เป็นสหกรณ์ที่มีผู้จัดการจบการศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ยังมี 4 สหกรณ์ที่มีผู้จัดการจบการศึกษาระดับปวช. 3 สหกรณ์ที่มีผู้จัดการจบการศึกษาระดับปวส. และ 2 สหกรณ์ที่มีผู้จัดการจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แสดงว่าผู้จัดการสหกรณ์ที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นหรือมีระยะเวลาในการศึกษามากขึ้นมีแนวโน้มที่จะบริหารงานสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved